

Centrale Toezichtsraad voor het gevangeniswezen

Jaarverslag van de commissies van toezicht 2014

COMMISSIE VAN TOEZICHT bij de Gevangenis ANTWERPEN

VOORAFGAANDE OPMERKINGEN

Dit document is de nieuwe versie van de vragenlijst die voortaan als basis zal dienen voor het opstellen van het jaarverslag van de Centrale Toezichtsraad voor het gevangeniswezen. In de toekomst, en naargelang van de gebeurtenissen die met de penitentiaire actualiteit gepaard gaan, zal de inhoud van die verslagen de vorm kunnen aannemen van een analytische synthese van de bezoekverslagen van de commissies en de voornaamste problemen die door het jaar heen werden geïdentificeerd; of een beperkt aantal dringende thematische problemen behandelen en relevante aanbevelingen doen.

Deze vragenlijst bestaat uit 8 delen die, in de mate van het mogelijke, een afspiegeling vormen van de verschillende aspecten van de gevangenisinrichting en de opsluiting:

- Informatie inzake de inrichting waaronder de commissie ressorteert
- Opvang van en informatie aan de gedetineerden
- Materiële omstandigheden van detentie
- Stelsel en activiteiten
- Gezondheid
- Orde, veiligheid en gebruik van dwang
- Tuchtregime
- Werking van de commissies van toezicht

I. INFORMATIE INZAKE DE INRICHTING

- Op 30 november 2014:

Capaciteit van de inrichting	439	
Aantal personen die van hun vrijheid zijn beroofd	603	
Verdeling beklaagden / veroordeelden (in voorkomend geval)	Beklaagden	Veroordeelden
	380	223
Indeling per geslacht (in voorkomend geval)	Mannen	Vrouwen
	556	47
Aantal gedetineerden van vreemde nationaliteit	Ongeveer 50%	

Eventuele aanvullende opmerkingen:

Er waren overbevolkingspieken tot 740 gedetineerden.

Daling overbevolking door:

- mutaties naar nieuwe gevangenis in Beveren.

- mutaties naar FPC in Gent.

- Electronisch toezicht: thans 209 in E.T. en 242 op wachtlijst E.T.

II OPVANG VAN EN INFORMATIE AAN DE GEDETINEERDEN

- Welke informatie ontvangen personen die van hun vrijheid zijn beroofd bij hun aankomst in de inrichting?
Bij zijn insluiting wordt de gedetineerde ingeschreven, waarna de vereiste formaliteiten vervuld worden. De gedetineerde wordt in bezit gesteld van een onthaalbrochure/huishoudelijk reglement. Voor ontvangst van het huishoudelijk reglement dient hij te tekenen.
Elke binnenkomende gedetineerde heeft binnen 24 uur na zijn aankomst in de gevangenis een onderhoud met de directeur.
Tijdens dit onderhoud licht de directeur de gedetineerde in over zijn wettelijke en penitentiaire toestand en brengt hij hem de grote lijnen van het huishoudelijk reglement ter kennis. Hij licht hem in over de wijze waarop hij een onderhoud kan hebben met de directie. Hij overhandigt hem de lijst van beschikbare brochures en infodocumenten.
De gedetineerde wordt geïnformeerd door de directeur over het bestaan van de commissie van toezicht en over de wijze waarop met de maandcommissaris contact kan worden opgenomen.
- In welke vorm (bijv. huishoudelijk reglement, informatieve brochures over het leven in de gevangenis, over procedures inzake vervoegde invrijheidstelling, over bezoekrecht)?
Onthaalbrochure in 6 talen - huishoudelijk reglement – teletekst – infokanaal (ditlaatste is wel een roterend schermbeeld zodat teksten niet te lang mogen zijn)- Pictogrammen (zoals Point It in de reissector) m.b. tot bv. fitness, kantine (ook weekschema's kantine's), telefoneren, douchen, kledijvereisten binnen en bij transferten, bibliotheek
- Is er sprake van bijzondere bepalingen voor buitenlandse gedetineerden, ongeletterden of analfabeten?
Voor de gedetineerde die de taal van de regio waar de gevangenis gelegen is niet begrijpt, wordt beroep gedaan op elk redelijk vertaalmiddel naar een taal die de gedetineerde begrijpt teneinde hem toe te laten de inhoud van de inlichtingen die hem worden verstrekt te bevatten: tussenkomst van een personeelslid, een externe persoon (vertaaldienst, aalmoezenier, bezoeker, docent, ...), een lid van de ambassade of het consulaat, tenzij de gedetineerde zich hiertegen verzet.
Gedetineerden van vreemde nationaliteit mogen contact hebben met hun diplomatieke vertegenwoordigers die hen dagelijks mogen bezoeken in de spreekkamer van 6:15 uur tot 20:30 uur.
Gedetineerden van Nederlandse nationaliteit kunnen ook bij hun diplomatieke overheid documentatie bekomen over hun gevangenschap

III MATERIËLE OMSTANDIGHEDEN VAN DETENTIE

Overzicht

- Hygiëne en sanitaire voorzieningen
- Kleding en beddengoed
- Voeding
- Overbevolking en leefruimte

1. • Hygiëne en sanitaire voorzieningen

- Hebben alle gedetineerden toegang tot de toiletten onder betamelijke omstandigheden en bieden zij hen een vorm van privacy? *De standaarduitrusting van een verblijfsruimte voorziet in een toilet en biedt "een vorm" van privacy, vorm die echter wat betreft verblijfsruimten voor meerdere gedetineerden niet zou voldoen aan de vereisten van wat onder privacy wordt verstaan in de buitenwereld.*
- Is er een voldoende aantal baden en douches aanwezig? *Geen baden, wel voldoende douches.*
- Hoe is het gesteld met de netheid en de hygiëne van de sanitaire voorzieningen? Wat zijn de bepalingen om de sanitaire voorzieningen schoon en in goede staat te houden? *De gevangenis in Antwerpen is een oude gevangenis (1854) en dus is de infrastructuur, ondanks renovaties allerhande, verouderd. Er werd in verschillende doucheruimtes afbladerende verf vastgesteld, alsook de aanwezigheid van ernstige (zwarte) schimmelvorming die onvermijdelijk wordt ingeademd; in 2014 werd ook vastgesteld dat de wasruimtes (douches) door sommige gedetineerden die voedsel rondbrachten werd gebruikt als afwasruimte voor de bakken en karren waarmee het eten werd rondgebracht (gevolg: ook etensresten in de douches).*
Laatstgenoemde punt werd gemeld en er werden onmiddellijk maatregelen uitgevaardigd om duidelijk te maken dat dit niet door de beugel kon.
Doucheruimtes, vooral 9de sectie, zullen gerenoveerd worden en worden thans ook behandeld met schimmelwerend product.
- Wat is de frequentie van de douchebeurten (voor werkende gedetineerden/voor de anderen)?
 - mannelijke gedetineerden mogen om de 2 dagen douchen (liefst minimum 1 x per week en mogelijkheid tot 3 x per week); niet afdwingbaar.
 - vrouwelijke gedetineerden mogen dagelijks douchen (maar liefst 3 x per week); niet afdwingbaar.
 - gedetineerden die voeding bereiden of bedelen zijn verplicht dagelijks te douchen;
 - na 'vuil en zwaar' werk of sport mag er gedoucht worden (beslissing van de PBA op de sectie);

In de onthaalsbrochure wordt vermeld: "Persoonlijke hygiëne: U heeft de mogelijkheid om minstens 1 maal per week te douchen.

! Als u betrokken bent bij voedselbereiding of -bedeling dan bent u verplicht om dagelijks te douchen.

! Na vuil en zwaar werk, kan de PBA u ook toestaan om te douchen."

Klacht van gedetineerde op 27.07.2014: douchen om de 2 dagen akkoord, maar waarom verse beddelakens maar om de 14 dagen (zie huishoudelijk reglement), zeker met dat warme weer, na sporten, enz.

Antwoord van 02.08.2014: "Ook het bezorgen van propere lakens kan niet vermeerderd worden zolang de bevolking te hoog is. Onze wasmachines draaien nu reeds 7 op 7 – personeel wordt 7/7 ingepland in de kleedkamer en wasserij. Elke dag wordt er van 's morgens tot 's avonds gewassen, gedroogd, vuil afgehaald en proper geleverd. Wij kunnen de frequentie van de bedeling op dit ogenblik gewoon niet meer vermeerderen omdat de infrastructuur er niet op voorzien is."

- Welk hygiëneproduct wordt er uitgedeeld en hoe vaak?
 - De gedetineerde dient zijn uiterlijk en zijn lichamelijke hygiëne dagelijks behoorlijk te verzorgen. De penitentiaire administratie dient de gedetineerde toe te laten om deze verplichting na te leven door hem, zo nodig, volgende toiletartikelen gratis ter beschikking te stellen:
 - zeep
 - tandenborstel
 - toiletpapier
 - shampoo
 - tandpasta
 - scheermesje
 - scheerschuim

Het ongeoorloofde gebruik en de verspilling van toiletartikelen kan gesanctioneerd worden.

In Antwerpen krijgt de gedetineerde een pakket met toiletartikelen bij inschrijving in het bad. In het pakket van vrouwelijke gedetineerden wordt ook maandverband voorzien.

In de onthaalsbrochure wordt vermeld: "Toiletpapier en zeep kan u gratis verkrijgen. Bij het binnenkomen in de gevangenis krijgt u een pakket met enkele toiletartikelen. Als deze producten opgebruikt zijn, kan u er nieuwe via de kantine kopen (aanvraagformulier op de sectie te verkrijgen en afgeven bij de bedeling van het avondmaal).

2. • Voeding

- Wat is het jaarlijkse budget voor voeding (en het bedrag dat per dag voor elke gedetineerde wordt uitgetrokken)?
 - In 2014: - alles inbegrepen (dus ook aankoop kledij): 4,6356 euro per gedetineerde
 - waarvan voeding 3,6816 per gedetineerde
 - In 2015: alles inbegrepen (maar zonder aankoop kledij): 3,83 euro per gedetineerde
 - waarvan voeding 3,62 per gedetineerde
- Is er in bijzondere voedingsregimes voorzien voor zieken, oudere gedetineerden en, in voorkomend geval, kinderen die hun moeder vergezellen?
 - De gedetineerde krijgt drie maaltijden per dag, die in principe aangepast zouden moeten zijn aan de normen van de moderne hygiëne en van de evenwichtige voedingsleer. Het zijn natuurlijk de "fatiks" die eten ronddelen en de borden opscheppen; in het begin wordt er redelijk "gul" geschept.

Aangepaste dieetvoeding is enkel mogelijk op medisch advies (of om religieuze redenen, zie volgende vraag)).

Bij inschrijving in de gevangenis wordt de gedetineerde gevraagd naar zijn/haar menukeuze. Men heeft keuze uit :

- Dagmenu met varkensvlees
- Dagmenu zonder varkensvlees
- Vegetarische menu

Eénmaal per maand heeft men de mogelijkheid om van keuzemenu te veranderen, en dit via het invullen van een rapportbriefje, gericht aan de keuken. Het eten wordt aan de cel bedield en dit 4 keer daags : ontbijt, soep, middagmaal, avondeten. Na het eten is de gedetineerde zelf verantwoordelijk voor het afwassen van borden en bestek.

- Worden voedingsregimes van religieuze aard gerespecteerd?
 - Ja, diëten kunnen om religieuze redenen (andere diëten kunnen enkel op doktersvoorschrift).
 - Bij inschrijving in de gevangenis wordt de gedetineerde gevraagd naar zijn/haar menukeuze. Men heeft keuze uit :
 - Dagmenu met varkensvlees
 - Dagmenu zonder varkensvlees
 - Vegetarische menu
 - Eénmaal per maand heeft men de mogelijkheid om van keuzemenu te veranderen, en dit via het invullen van een rapportbriefje, gericht aan de keuken. Het eten wordt aan de cel bedield en dit 4 keer daags : ontbijt, soep, middagmaal, avondeten. Na het eten is de gedetineerde zelf verantwoordelijk voor het afwassen van borden en bestek.

- In welke staat verkeert de keuken waarin de maaltijden worden bereid? Wordt zij regelmatig gecontroleerd op hygiëne en veiligheid?
Volgens onze bevindingen proper waarbij de vloer pas werd gerenoveerd, maar er zijn terug veel barsten.

- Voldoen de door de kantine aangeboden producten aan de behoeften en vragen van de gedetineerden? Zo ja, hebben zij een redelijke prijs?

ALGEMEEN KANTINE:

De gedetineerde kan goederen aankopen via de kantine. De directeur kan de hoeveelheden die de gedetineerde van een product kan bestellen, beperken. Op het ogenblik dat hij zijn bestelling doorgeeft, dient het saldo op zijn individuele rekening toereikend te zijn.

In de onthaalsbrochure wordt vermeld: "Bij de sectiechef kan u bestellijsten bekomen. Hierop staan alle producten die u zelf kan aankopen vanuit de gevangenis via de binnenkantine. Op de bestellijst kunt u aanduiden wat u wilt kopen en u dient dit formulier af te geven bij de bedeling van het avondmaal. Uw werkelijk krediet (saldo op uw rekening) bepaalt welke aankopen er kunnen doorgaan.

Er is een algemene kantine met bijvoorbeeld papierwaren, rookwaren, toiletartikelen, onderhoudsproducten, dranken, versnaperingen, ...

Dan is er ook een kantine met bederfelijke waren en fruit. Hier kan u vis, vlees, groenten, fruit, beleg,... bestellen.

Bij de verzorgingskantine kan u douchezeep, scheerapparaten, tandenborstels, shampoo, schoenen,... bestellen.

Verder is er uitzonderlijk de mogelijkheid om, mits toelating van de directie, artikelen van buitenaf te bestellen.

U noteert uw verzoek op een rapportbriefje en u geeft dit af aan de PBA op uw sectie bij de bedeling van het avondmaal."

In de gevangenis te Antwerpen zijn er 4 soorten kantines :

- 1. Fruikantine met versproducten (groenten, fruit, zuivel,...)*
- 2. Gewone kantine met producten allerhande*
- 3. Verzorgingskantine met verzorgingsproducten (deodorant, bodymilk,...)*
- 4. Tijdschriftenkantine*

Voor elk soort kantine bestaan verschillende bestelformulieren, deze zijn op de sectie te verkrijgen via de PBA. Met toestemming van de directeur kunnen vrouwelijke gedetineerden persoonlijke kledij aanschaffen

De verschillende bestellijsten voorzien een zeer ruim assortiment van (honderden) artikelen:

- bestellijst stockkantine (bedeling op dinsdag of donderdag);*
- bestellijst kantine (bedeling op maandag);*
- bestellijst budgetkantine (afgeven op dinsdag en bedeling op donderdag): Waar er in een recent verleden nog gekende (en dus in principe duurdere) merken werden aangeboden, wordt er thans op vraag van de gedetineerden vooral "witte produkten" (en dus goedkopere produkten, bv. Delhaize 365 produkten) aangeboden;*
- bestellijst bederfelijke waren (afgeven maandagavond en bedeling op woensdag);*
- bestellijst verzorgingskantine mannenafdeling (afgeven op woensdagavond en bedeling op vrijdag);*
- bestellijst verzorgingskantine vrouwenafdeling (afgeven op woensdagavond en bedeling op vrijdag);*

Mannen:

*Zeep (125 gr): 1,78 euro
Douchegel vanille (250 gr): 1,64 euro
Tahiti Munt 300 ml: 2,89 euro
Nivea for Men - Douche Sport - 250 ml: 3,69 euro
Sanex dermoprotector 500 ml: 4,45 euro
Nivea vitality fresh 250 ml: 3,59 euro
Tahiti douche - Tropenhout 300 ml: 2,89 euro
Tahiti douche 2 in 1 kokosmelk: 2,89 euro
Dove Bad Indulging 500 ml: 4,80 euro
Sunlight Douche 400 ml: 3,19 euro*

Vrouwen:

*Zeep (125 gr): 1,78 euro
Douchegel vanille (250 gr): 1,64 euro
Tahiti Munt 300 ml: 2,89 euro
Nivea - Douche lemon oil - 250 ml: 2,25 euro
Nivea douche Natural Oil 200 ml: 4,55 euro
Tahiti douche - wilde vanille 300 ml: 2,89 euro
Tahiti douche 2 in 1 kokosmelk: 2,89 euro
Palmolive Aroma anti-stress 250 ml: 2,89 euro
Palmolive 2 in 1 amandelmelk 250 ml: 2,29 euro*

Artikelen die niet op de lijst voorkomen kunnen eventueel 'buiten' aangekocht worden na toelating van de directeur.

Gedetineerden kunnen via de kantine kranten, tijdschriften en andere publicaties bestellen. Ook bestaat de mogelijkheid om een abonnement te nemen. Daarvoor stuurt men een rapportbriefje naar de bibliotheek.

De verbruiksgoederen die via de kantine van een gevangenis zijn aangekocht, zijn toegelaten in de gevangenis naar waar de gedetineerde wordt overgebracht.

Wanneer de gedetineerde die via de kantine goederen besteld heeft, vóór de ontvangst ervan overgebracht wordt en de bestelling niet geannuleerd kan worden, worden de bestelde goederen steeds nagezonden, met uitzondering van de bederfbare goederen. Indien de gedetineerde op het ogenblik van de bestelling niet op de hoogte was van de datum van overbrenging, zal hij vergoed worden voor de kostprijs van de bederfbare goederen.

3. • Overbevolking en leefruimte

Beschikken alle gedetineerden over een eigen bed? indien niet, wat is de verhouding gedetineerden die niet over een eigen bed beschikken? *Bij overbevolking duidelijk niet; De bevolkingcapaciteit bedraagt in principe 439 gedetineerden en gemiddeld waren er in het jaar 2014 ongeveer 644 gedetineerden.*

- het bevolken van de cellen:

cel voor 1 persoon wordt bezet door 2 à 3 personen

cel voor 2 persoon wordt bezet door 3 personen

cel voor 3 persoon wordt bezet door 4 à 6 personen

cel voor 4 persoon wordt bezet door 5 à 8 personen

- onvoldoende plaats om bedden te installeren zodat gedetineerden op matrassen op de grond dienen te liggen (soms tot 104 matrassen op de grond op de mannenafdeling en soms tot 18 matrassen op de grond op de vrouwenafdeling);

- Hoe delen de groepen (per twee, drie of vier) de gemeenschappelijke cellen? Worden de groepen samengesteld en volgens welke criteria wordt gedetineerden een bepaalde cel toegewezen?

- het bevolken van de cellen:

cel voor 1 persoon wordt bezet door 2 à 3 personen

cel voor 2 persoon wordt bezet door 3 personen

cel voor 3 persoon wordt bezet door 4 à 6 personen

cel voor 4 persoon wordt bezet door 5 à 8 personen

Er wordt natuurlijk enorm gepuzzeld om zoveel mogelijk te kijken naar nationaliteit, taal, religie, familiebanden, rokers of niet-rokers, enz.

Eventuele aanvullende opmerkingen: *Gevolgen Overbelasting op alle gebieden:*

- het bevolken van de cellen:

cel voor 1 persoon wordt bezet door 2 à 3 personen

cel voor 2 persoon wordt bezet door 3 personen

cel voor 3 persoon wordt bezet door 4 à 6 personen

cel voor 4 persoon wordt bezet door 5 à 8 personen

- onvoldoende plaats om bedden te installeren zodat gedetineerden op matrassen op de grond dienen te liggen (soms tot 104 matrassen op de grond op de mannenafdeling en soms tot 18 matrassen op de grond op de vrouwenafdeling);

- onvoldoende kussens, enz.

- hygiëne in en onderhoud van de cellen;

- veroorzaakt meer spanningsvelden tussen de gedetineerden onderling en tussen de gedetineerden en het bewakingspersoneel;

- logistieke problemen w.b. de keuken (ingevolge werken, is er thans een externe catering voorzien);

- bedeling kantine: is drukker en geeft meer werkdruk;

- capaciteit wasserij is niet voorzien op een te grote overbevolking;

- beperken van wandelingen (bij de mannen toch nog 1,5 uur per dag en bij de vrouwen ook nog 2 x 1,5 uur per dag);

- onmogelijkheid houden culturele activiteiten: geen activiteiten in theaterzaal;

- beperking lessen (muziek, tekenen); computerlessen zijn wel opgestart op 19.11.2012 in een samenwerkingsverband tussen Volwassenenonderwijs Antwerpen (Zuid), de Vlaamse Overheid en FOD Justitie met als aanbod op de mannenafdeling Nederlands, Webleren en afstandslernen in het Open Leercentrum en op de vrouwenafdeling handverzorging en Webleren in samenwerking met de VDAB.);

- Voor geïnterneerden: geen of beperking muziektherapie,;

- beperking sportactiviteiten outdoor; er zijn wel outdoor fitnessapparaten

- overbelasting van de griffie van de gevangenis (aantal te behandelen dossiers en voorziene personeel; thans is het kader wel volledig na aanvulling met 4 personeelsleden);

IV. STELSEL EN ACTIVITEITEN

Overzicht

- Contacten met de buitenwereld
- Vorming en opleiding
- Werk
- Lichaamsbeweging, vrije tijd en culturele activiteiten

1. Contacten met de buitenwereld

1.1. Bezoek

- Wat is het aantal toegestane externe bezoeken (beklaagden en veroordeelden)?

Bezoek achter glas:

- Behoudens de door de wet bepaalde uitzonderingen hebben verdachten het recht om dagelijks bezoek (achter glas) te ontvangen (dus 7 dagen op 7).

Bezoekuren: werkdagen: van 08.00 uur tot 15.00 uur

Zaterdag: van 08.00 uur tot 16.00 uur na reservatie

In de praktijk echter zoals voor veroordeelde gedetineerden: drie bezoeken per week, gespreid over drie dagen, waarvan op zijn minst een dag in het weekend en de woensdagnamiddag; duur van 45 minuten.

- De overige gedetineerden hebben, behoudens de door de wet bepaalde uitzonderingen, recht op minimum drie bezoeken per week, gespreid over drie dagen, waarvan op zijn minst een dag in het weekend en de woensdagnamiddag. Ook hier wegens overbevolking is de duur beperkt tot 45 minuten.

Het ongestoord bezoek is begrepen in deze quota van zeven of drie bezoeken per week.

De bezoeken zijn te consulteren in de infobrochure en op het intern tv-kanaal.

Bezoek aan tafel: (beklaagden na 1 maand detentie, gestraften, geïnterneerden, zmb, ...)

- 3 x /week bezoek

De gedetineerde vraagt via een bezoekaanvraag aan welke personen hij op zijn bezoekerslijst wenst te zetten, deze lijst kan ten alle tijden aangevuld worden.

De bezoekers dienen zich minstens een half uur voor de aanvang van hun bezoek aan te bieden.

Per gedetineerde worden 3 volwassen bezoekers toegelaten. Kinderen tot 6 jaar worden niet meegeteld als bezoeker.

Tijdens het bezoek is de gedetineerde verplicht een witte vest te dragen.

Voor de aanvang van het bezoek is er mogelijkheid om naar het toilet te gaan. Tijdens het bezoek bestaat deze mogelijkheid niet.

Wanneer hij er tijdens het bezoek toch voor kiest de zaal te verlaten om eender welke reden, wordt het bezoek automatisch beëindigd.

Bij het beëindigen van het bezoek is er opnieuw de mogelijkheid voor bezoekers om naar het toilet te gaan.

In Antwerpen mogen minderjarigen vanaf 14 jaar op bezoek komen zonder begeleiding van een volwassene, wanneer ze een gedetineerde bezoeken die het ouderlijk gezag of voogdij heeft. Voor alle andere bezoeken dienen ze tot 16 jaar vergezeld te zijn van een volwassene.

- bezoeken: werkdagen: van 08.00 uur tot 15.00 uur

zaterdag: van 08.00 uur tot 16.00 uur na reservatie

- een bezoek duurt 45 minuten

Binnenhuisbezoek (bezoek met medegedetineerde):

- voor levenspartners of familieleden (vader, moeder, kind, broer, zus en schoonfamilie) is 'binnenhuisbezoek' mogelijk mits toestemming van de directie

- bezoekregeling: maandag en vrijdag: van 18.00 uur tot 19.00 uur

Ongestoord bezoek:

- na 3 maanden opsluiting is ongestoord bezoek mogelijk (te bespreken op het rapport met de directeur);

Dit bezoek dient eerst aangevraagd te worden door de gedetineerde via een aanvraagformulier "ongestoord bezoek". Dit formulier is verkrijgbaar op iedere sectie. Ook de bezoeker dient een toestemmingsformulier in te vullen voor het ongestoord bezoek bij de portier. Na goedkeuring kan de gedetineerde een afspraak maken voor het ongestoord bezoek. Men dient zich voor het maken van een afspraak te richten tot het secretariaat PSD (via rapportbriefje). Het bezoek kan doorgaan om 09.00 uur of om 13.30 uur, behalve op zondag, en vindt plaats in het lokaal voor ongestoord bezoek.

- bezoekregeling: wordt telkens meegedeeld, maar in principe kan het bezoek doorgaan om 09.00 uur of om 13.30 uur, behalve op zondag, en vindt plaats in het lokaal voor ongestoord bezoek.

Transfer voor bezoek:

- transfer voor bezoek van levenspartner of familieleden is mogelijk mits toestemming van het hoofdbestuur; vraag daartoe te richten aan de directie

- zowel mogelijk voor 'binnenhuisbezoek' als bezoek van 'buiten'

- dagelijks

Nota:

- bezoek van familieleden is in principe steeds toegestaan en van niet aanverwante personen mits toestemming van de directie

- tijdens het bezoek mag er niets overhandigd worden;

- aanvraag voor bezoek dient schriftelijk te gebeuren door de gedetineerde en met het formulier 'bezoekaanvraag' (te verkrijgen op iedere sectie);
 - er wordt aan maximaal 10 niet aanverwante personen toestemming verleend;
 - men mag slechts 1 bezoek per dag ontvangen (uitgezonderd bezoek van de advocaat);
 - per bezoek worden maximum 3 personen toegelaten, kinderen op schoot niet inbegrepen;
 - de bezoeker dient zich minimum 30 minuten en maximum 60 minuten voor het bezoek aan te bieden;
 - + 14-jarigen mogen zonder begeleiding hun ouder(s) bezoeken;
 - niet-familieleden - 16 jaar mogen niet op bezoek komen;
 - niet-familieleden +16 jaar - 18 jaar mogen enkel op bezoek komen mits schriftelijke toestemming van de ouders (of voogd);
 - advocaten mogen dagelijks de gedetineerden bezoeken tussen 06.15 uur en 20.30 uur;
 - om veiligheidsredenen en/of tuchtedenen kan er een andere bezoekerregime worden opgelegd en/of kunnen er bezoekers geweigerd worden.
- Hoe lang duren zij?
De duur van een bezoek is in principe minimum één uur, maar in de praktijk duren ze wegens de overbevolking ongeveer maximum 45 minuten.
 - Welke informatie wordt verstrekt om het contact met en de bezoeken aan een gedetineerd familielid mogelijk te maken?
Er is in zes talen een infobrochure beschikbaar voor bezoekers/familieleden
 - Is er sprake van bijzondere bepalingen voor bezoeken van kinderen van gedetineerden?
Kinderbezoeken worden aangekondigd via affiches die overal verspreid hangen. Iedereen die recht heeft op tafelbezoek kan zich hiervoor inschrijven.
 - Stelt de gevangenis een wachtruimte voor familieleden ter beschikking?
Ja (een overdekte veranda) en het bezoek gaat door in het bezoekerslokaal.
 - Onder welke materiële omstandigheden verlopen de bezoeken aan tafel?
*Een tafel en stoelen zijn voorzien.
Er is een snoep automaat aanwezig, een drankenautomaat en een koffieautomaat (winst gaat naar het steunfonds).*
 - Biedt de gevangenis alternatieven voor gedetineerden die nooit extern bezoek krijgen?
Er is een zeer actief beschermingscomité bestaande uit vrijwilligers die een luisterend oor aanbieden en beperkte financiële hulp (5 euro).

1.2. Telefoon

- Hoe vaak hebben de gedetineerden de mogelijkheid om te telefoneren?
*Bij binnenkomst krijgt men een telefoonkaart met 2 euro belwaarde die 24 uur geldig is; vervolgens kan men belwaarde aankopen via interne rekening.
Op elke vleugel van de gevangenis te Antwerpen zijn telefoons voorzien;*

Tijdens alle uren van de dag (behalve appel-momenten) kan er getelefoneerd worden. Dit wordt gevraagd aan de PBA van de sectie en deze maakt een planning op zodat iedereen die het vraagt kan telefoneren. Iedereen mag minstens 5 minuten telefoneren, minstens 1 keer per dag.

Levenspartners of familieleden die beiden opgesloten zijn, doch in een andere inrichting, mogen op het rapport voor gedetineerden de vraag aan de directeur stellen tot telefonisch contact. Er zijn klachten geweest van vrouwelijke gedetineerden aan wie werd gezegd dat de (mannelijke) partner/echgenoot diende te bellen; telefonisch contact hing dus af van de "goodwil" van de (mannelijke) partner/echgenoot. Volgens bepaalde PBA's was dit vermeld in een omzendbrief, minstens betrof dit een ongeschreven wet, maar bij navraag aan de directie bleek dit geenszins het geval te zijn.

Gedetineerden wiens kind(eren) in een instelling verblijven en die dus niet zelf eender wanneer kunnen opgebeld worden, mogen op vaste momenten naar de vrouwenafdeling bellen om met hun mama te kunnen spreken.

Dit dient aangevraagd te worden aan de directeur, mits goedkeuring wordt er een praktische regeling uitgewerkt met de instelling waar de kinderen verblijven.

- Collect-call is niet toegestaan;

- Telefoneren naar diensten van FOD Justitie of gerechtelijke overheden is niet toegestaan;

In de onthaalsbrochure wordt vermeld:

"Telefoneren

Er bestaat de mogelijkheid om dagelijks te telefoneren. U ontvangt een voorlopige telefooncode en 2,5 euro belwaarde bij inschrijving in de gevangenis. Met deze code kan u bellen naar familie, advocaat, ... Het bedrag dat u opgebeld heeft, zal nadien op uw rekening in mindering gebracht worden. Deze voorlopige code is geldig tot de volgende werkdag 12u 's middags. Vanaf dan ontvangt u uw definitieve telefooncode en kan u belkrediet aanvragen.

Belkrediet kan worden aangevraagd via een speciaal formulier, verkrijgbaar op de sectie. Op die manier wordt er van uw interne rekening geld omgezet in belkrediet (minimum 1 euro).

Indien u wil telefoneren meldt u dit aan de PBA op uw sectie. De PBA maakt dan een planning op, zodat iedereen die wil telefoneren dit in de loop van de dag kan doen. Iedereen mag minstens 5 minuten per dag telefoneren. Indien het praktisch mogelijk is, mogen de gesprekken langer duren of mag u meer dan 1 keer telefoneren.

! Collect call is niet toegestaan.

! U kunt zelf geen telefoongesprekken ontvangen.

! Telefoneren naar diensten van de FOD Justitie is niet toegestaan.

! U mag uw telefooncode niet doorgeven aan een andere gedetineerde."

2. Vorming en opleiding

- Welk soort onderwijs kunnen personen die van hun vrijheid zijn beroofd daadwerkelijk krijgen?
In het kader van de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden is er ook een onderwijsaanbod voorzien. Daarnaast ook 'niet-formele leerprocessen' vanuit het sociaal-cultureel werk.

Er wordt samengewerkt met het CVO-ZUID. CVO staat voor het Centrum Voor Volwassenenonderwijs.

Het CVO geeft lessen Nederlands, Frans, Engels, Spaans, bedrijfsbeheer.

Er is ook een OPEN LEERCENTRUM met 16 personal computers, die een beveiligde toegang tot het internet hebben. Hier kan men zich voorbereiden op het diploma ASO, middelbaar onderwijs. Men wordt individueel begeleid door een vakspecialist. Vb.: bedrijfsbeheer.

In de loop van het najaar van 2014 heeft het Departement Onderwijs (Vlaamse overheid) een bezuinigingsoperatie doorgevoerd. De Consortia voor Volwassenen-onderwijs werden afgeschaft. Onderwijskrachten werden ontslagen.

De middelen voor het onderwijs in gevangenis blijven behouden, maar zullen door het VOCVO centraal aangestuurd worden. Dit houdt dus in: minder middelen, minder mankracht. Dank zij het uitgebreide aanbod dat opgebouwd werd kan een onderwijsaanbod gecontinueerd worden, maar er zijn geen nieuwe initiatieven.

- Hoeveel procent van de gedetineerden neemt deel aan de opleidingsactiviteiten?
Gegevens worden niet bijgehouden.
- Heeft iedere gedetineerde die dat wenst toegang tot de opleidingsactiviteiten?
Ja. (Soms is er een wachtlijst tot men aan de beurt komt.)
- Is de keuze van de opleiding verenigbaar met de doelstelling van re-integratie van de gedetineerden?
Uiteraard.
Ook niet-formeel onderwijs is aanwezig!
Naast het formele onderwijs wordt ook socio-cultureel werk georganiseerd:
 - *Samen met Vormingplus Antwerpen hebben de vrouwen een kinderverhaal getekend en geschilderd.*
 - *Samen met de Antwerpse stadsdichter werd een bloemlezing met poëzie gemaakt, en werden gedichten geschreven.*
 - *Samen met De Rode Antraciet werden in 2014 volgende cursussen georganiseerd:*
 - *Slachtoffer in Beeld (meer empathie opwekken voor de slachtoffers van misdrijven);*
 - *Vader of moeder zijn in de gevangenis (2 x);*
 - *Agressietraining;*
 - *Omgaan met Lastige Situaties.*
- Wordt het onderwijs vergoed? Zo ja, in welk(e) geval(len) en tot welk bedrag?
Alle opleidingsactiviteiten die leiden tot een diploma / attest worden vergoed: € 0,90 per uur.
- Waar vinden de opleidingsactiviteiten plaats? Zijn de gebruikte ruimten aangepast?
Er zijn in de gevangenis van Antwerpen verschillende leslokalen. Op de vrouwenafdeling zijn er twee pc's voor afstandsonderwijs in de ruimte van de VDAB.

3. Werk

- Welke mogelijkheden zijn er om binnen de inrichting te werken, in vergelijking met de mogelijkheden in de buitenwereld?
De gedetineerde vraagt werk aan via een rapportbriefje aan de directeur.

Het aanbod is (zeer) beperkt

- *een gedetineerde kan worden tewerkgesteld in de regie of in de huishoudelijke arbeid*
- *er moet een werkvoorstel opgemaakt worden*
- *er moet een positief advies van de dokter zijn*
- *er moet een akkoord van de directie zijn*

1) Werk in de huishoudelijke sfeer / de logistiek:

- Poetsen
- Keuken
- Wasserij
- Bibliotheek
- Afvalbeheer
- Magazijnen
- Kantine

2) Werk georganiseerd door de regie:

Er zijn twee ateliers, waar 40 gedetineerden opdrachten uitvoeren in opdracht van firma's in de buitenwereld.

Als iemand die werkt een cursus wil volgen (vb.: Slachtoffer in beeld), wordt iemand van de reserve-lijst gehaald om de persoon te vervangen. Na de cursus kan deze persoon het werk hervatten.

- Wanneer er onvoldoende werk is voor de gedetineerden, hoe vindt de selectie van degenen die werken dan plaats?
Er is een lijst "first in, first work" die in principe gerespecteerd wordt. Wie zich als eerste opgeeft, komt het eerst aan de beurt. (Men moet willekeur of vriendjespolitiek vermijden.)
- Wat zijn de werkomstandigheden (veiligheidsnormen, geschiktheid van de ruimten) in vergelijking met de buitenwereld?
De ateliers zijn pas opgefrist. Het gaat om propere ateliers en lange werktafels.
- Wat is de gemiddelde vergoeding voor het werk?
In Antwerpen dezelfde vergoeding voor iedere job: 0,90 eurocent/uur. De regie-arbeid loopt soms ook 'per stuk', maar wat men zo verdient komt overeen met het werken per uur.

4. Lichaamsbeweging, vrije tijd en culturele activiteiten

- Wordt de eis van minimaal één uur lichaamsbeweging (of wandelen) in de buitenlucht voor alle gedetineerden gerespecteerd?
De gedetineerde heeft het recht op één dagelijkse wandeling of een andere recreatieve activiteit van minstens één uur in de buitenlucht. De wandeling is gemeenschappelijk, behoudens de door de wet bepaalde uitzonderingen.

Iedereen mag wandelen tenzij anders gesteld door de dokter of directie.

- Regeling voor de mannenafdeling :

De uren van de wandeling wisselen dag om dag. Er zijn 3 wandelmomenten : van 08.30u tot 10.00u - van 14.30u tot 16.30 en van 18.30u tot 20.00u. Per kant van een sectie (links of rechts) wandelt men de ene dag 's morgens en 's avonds, en de andere dag 's namiddags, de dag nadien wisselt dit om.

- Regeling voor de vrouwenafdeling :

Er zijn 3 wandelmomenten per dag : van 08.30u tot 10.00u - van 14.30u tot 16.00u en van 18.30u tot 20.00u. De vrouwen kunnen elke dag aan alle wandelingen deelnemen.

- klacht van een gedetineerde op 27.07.2014: indien men juist op doktersbezoek is en uw sectie gaat op wandeling, heeft men geen recht meer op de dagelijkse wandeling op een ander moment:

- Antwoord van directie op 02.08.2014: "zoals u weet is het hier een hele dag een komen en gaan van alles en iedereen (dokter, bezoek, paleis, advocaat, directierapport, Vlaamse Gemeenschap, werkhuisen, gesprekken PSD, gesprekken JWA..). Niettegenstaande de gedetineerde een punt heeft en wij het ook liever anders zouden zien, is het momenteel (nog) niet mogelijk iedereen die zich tijdens de wandeling elders bevond alsnog te laten deelnemen aan een andere wandeling. Dit zou voor een grote chaos zorgen op de secties en dat is toch ook iets wat we moeten vermijden. Nu onze bevolking gedaald is en dit hopelijk blijft doen, zullen we in de nabije toekomst bekijken om de vleugels terug samen te laten wandelen (en dus niet op te splitsen in links en rechts). Wanneer we dat terug kunnen invoeren op een veilige manier (en dus met minder gedetineerden dan nu nog het geval is) zal iedereen 2 keer per dag toegang hebben tot een wandeling. In dat geval zou men alsnog aan de 2de wandeling kunnen deelnemen wanneer men zich tijdens de 1ste elders dan op cel bevond."

- Welke sportieve activiteiten kunnen de gedetineerden uitoefenen? Hoe vaak en hoelang kunnen zij dit doen?
De gedetineerde heeft recht op lichamelijke oefeningen en sport gedurende ten minste twee uren in de week.

Op de wandelingen zijn sportfaciliteiten voorzien, tijdens de uren van de wandeling. Er worden wekelijks sportactiviteiten georganiseerd. Plaats, tijd en soort activiteit verschillen echter vaak, dus het is belangrijk dat men de affiches die op de secties uithangen in de gaten houdt voor de aankondiging van de activiteiten. Er staat ook steeds bij vermeld hoe en ten laatste wanneer men zich kan inschrijven.

Voor de sportactiviteit worden de deelnemers in bezit gesteld van sportkledij, door de gevangenis voorzien. Na de activiteit wordt deze kledij terug afgehaald en gewassen door de kleedkamer.

De gevangenis beschikt tevens over een fitnessruimte. Gelet op de beperkte capaciteit van deze ruimte dient men aan 1 van volgende voorwaarden te voldoen :

- * minstens 6 maanden in de inrichting verblijven;
- * om medische redenen en na positieve beslissing directeur;
- * geïnterneerd zijn.

De inschrijvingsprocedure fitness-sport.

De gedetineerde moet zich inschrijven per 'rapportbriefje sport'.

De Rapportbriefjes komen binnen bij de chef die ze dan per datum sorteert en de kandidaten naar datum van aanvraag inschrijft op de eventuele wachtlijst (als die er is).

De kandidaten worden op de 'effectieve lijst' gezet vanaf dat er een plaats vrij komt. De volgorde van inschrijving wordt hierbij gerespecteerd.

Kandidaten, die voor één of andere reden in een andere gevangenis zijn geweest en terugkomen moeten zich terug inschrijven en komen terug op de wachtlijst. Omwille van de beperkte plaatsen, kunnen deze plaatsen onmogelijk vrijhouden worden, ook omdat er niet geweten is wanneer en of de gedetineerde zal terugkeren.

Waar er vroeger steeds een wachttijd van minstens 4 maanden voor de fitness was, is dit tegenwoordig vanwege de daling van het bevolkingscijfer niet meer het geval.

Van structureel voortrekken van bepaalde personen zou ook geen sprake zijn; de lijsten worden tevens op regelmatige basis gecontroleerd door de sportfunctionarissen van De Rode Antraciet. Als er onregelmatigheden worden vastgesteld dan worden de betrokken personen aangesproken.

Wat eventueel voor misverstanden bij gedetineerden zou kunnen leiden (dat sommige gedetineerden vlugger tot sport/fitness worden toegelaten) is het feit dat er een aantal doelgroepen zijn die meer fitness of anders georganiseerde fitness aangeboden krijgen.

Deze zijn:

- Het Suïcideproject. deze mensen krijgen in een apart georganiseerd aanbod, in samenwerking met Vagga/PSD en de zorgelijke, 2 maal fitness per week.

Dit staat totaal los van het gewone fitnessaanbod. Zij hebben wel een extra uur fitness in vergelijking met andere gedetineerden.

De kandidaten worden geselecteerd door Vagga/Psd of zorgelijke. Wij komen hier zelf niet in tussen. Dit zijn kandidaten met een uitgesproken verhoogde kans op suïcide.

- Fitness voor geïnterneerden onder begeleiding van de zorgelijke. Hier hetzelfde verhaal. De kandidaten worden geselecteerd door de zorg en niet door ons. Ook zij hebben 1 keer extra fitness. Dit heeft ook te maken met het feit dat deze mensen moeilijker terecht kunnen bij het buitensportmoment. Het gaat hier vooral over zogenaamd 'zwakke' kandidaten.

- Kandidaten die vanwege medische reden meer moeten sporten. Dit gebeurt zelden en gaat nooit over meer dan drie of vier kandidaten. Zij moeten ook steeds een doktersbewijs kunnen voorleggen.

- Welke andere vormen van vrijetijdsbesteding zijn er mogelijk, met inbegrip van culturele activiteiten (workshops leren schrijven, toneel)?
 - Samen met Vormingplus Antwerpen hebben de vrouwen een kinderverhaal getekend en geschilderd.
 - Samen met de Antwerpse stadsdichter werd een bloemlezing met poëzie gemaakt, en werden gedichten geschreven.
 - Samen met De Rode Antraciet werden in 2014 volgende cursussen georganiseerd:
 - Slachtoffer in Beeld (meer empathie opwekken voor de slachtoffers van misdrijven);
 - Vader of moeder zijn in de gevangenis (2 x);
 - Agressietraining;
 - Omgaan met Lastige Situaties.
- Is er een zaal of een andere ruimte voorbehouden voor vrijetijdsbesteding?
Ja, maar niet in gebruik in 2014 wegens probleem van overbevolking.

Eventuele aanvullende opmerkingen:

De gedetineerde kan via een rapportbriefje een gesprek met de directeur aanvragen met het oog op het uitoefenen van een niet-winstgevende activiteit van intellectuele of artistieke aard.

V. GEZONDHEID

Overzicht

- Toegang tot medische verzorging
- Medisch en verplegend personeel
- Bijzondere verzorging voor geestesgestoorde gedetineerden

1. Toegang tot medische verzorging

- Wat zijn de voornaamste medische problemen?
- Waar vinden de spreekuren plaats en onder welke omstandigheden?
- Hoe vaak bezoekt het medische personeel de detentieruimten?

- Is er dag en nacht medisch personeel aanwezig?

2. Medisch en verplegend personeel

- Hoe is het medische personeel samengesteld (aantal artsen, verpleegkundigen, psychologen, psychiaters, ander personeel)?
- Stemmen de werktijden overeen met de behoeften van de gevangenis?

3. Bijzondere verzorging voor geestesgestoorde gedetineerden

- Zijn er in de voorbije 12 maanden bij gedetineerden in de inrichting ziektes of geestesstoornissen vastgesteld? Zo ja, bij hoeveel personen?
-
- Wat is de volgende stap bij een dergelijke vaststelling (overbrenging naar een psychiatrisch ziekenhuis, verwijzing naar een speciale afdeling binnen de inrichting, geen enkele bijzondere bepaling)?
-
- Wie is er belast met de behandeling van die zieken (een psychiater, een huisarts)?
-
- Hoeveel psychiaters werken er in de inrichting en hoelang zijn zij aanwezig?

Eventuele aanvullende opmerkingen:

VI ORDE, VEILIGHEID EN GEBRUIK VAN DWANG

- Hoe vaak doen incidenten zich voor waarbij geweld of dwang wordt gebruikt (volgens de gedetineerde personen, de directeur, de registers of enige andere bron)?
In het "register der dwangmiddelen" wordt alles bijgehouden. Er hadden zich in 2014 ongeveer een 40 incidenten voorgedaan waarbij fysieke en verbale agressie tegen het personeel zich het vaakst voordoet.
- In welke gevallen is het gebruik van dwangmiddelen (handboeien,...) toegestaan?
In de gevallen waarbij de fysieke en geestelijke integriteit van zowel de betrokkene als derden in het gedrang kan gebracht worden of gebracht wordt/is en/of de rust en de orde dient gehandhaafd.
- Worden al die gevallen in een register genoteerd?
Ja, blijkbaar wel volgens het "register der dwangmiddelen".
- Hebben de personen tegen wie die middelen gericht waren een arts kunnen raadplegen?
Ja.
- Hoelang mogen dwangmiddelen worden gebruikt?
Zolang als nodig blijkt, maar uit het register blijkt dat er zeker bij het gebruik van 4 punt handboeien (dus handen en voeten) op geregelde tijdstippen een conrole is en de handboeien stelselmatig worden afgedaan (bv. een voet en een hand, of de twee voeten, enz) totdat na een tijd al de handboeien worden afgedaan.
- Worden fouilleringen en naaktfouilleringen respectvol en met de nodige tact uitgevoerd?
Ja, vermoedelijk wel, de commissie heeft hier geen klachten over ontvangen.

Eventuele aanvullende opmerkingen:

VII. TUCHTREGIME

1. Algemeen

- Welke daden en welk gedrag worden het vaakst bestraft?
Zal voor het jaar 2015 in het oog worden gehouden.
- Wat is de gemiddelde aard en duur van de opgelegde straffen?
Zal voor het jaar 2015 in het oog worden gehouden.
- Hoeveel personen zijn er gedurende een bepaalde periode gestraft in verhouding tot het totale aantal personen die van hun vrijheid zijn beroofd?
Geen statistieken bijgehouden op dit punt. Zal voor het jaar 2015 in het oog worden gehouden.

2. Disciplinaire afzondering

- Wat zijn binnen de inrichting de motieven die leiden tot het plaatsen in een strafcel?
*Vooraf fysieke agressie opzichts personeel en/of medegedetineerden.
Ook veel plaatsing in naakte cel op eigen verzoek om zo een zekere afzondering te bekomen.*
- Beschikt een persoon in afzondering steeds over minimaal één uur beweging per dag in de buitenlucht?
Ja , 1 uur wandeling per dag; + lektuur.
- Wordt er vóór de afzondering een controle door een arts uitgevoerd en ligt de nadruk bij het onderzoek op de gezondheidstoestand van de gedetineerde?
Zo snel mogelijk.
- Hoe vaak vindt een dergelijk medisch onderzoek tijdens de afzondering plaats?
Dagelijks
- Wie heeft er toegang tot de gedetineerde in afzondering en hoe wordt dit kenbaar gemaakt?
Dagelijks een arts (bv. ook psychiater) en een directeur; ook de PBA's en eventueel een lid van de commissie van toezicht; desgevallend ook morele consulenten.

Eventuele aanvullende opmerkingen:

VIII. WERKING VAN DE COMMISSIES VAN TOEZICHT

- Hoe ziet u de samenwerking tussen de commissie van toezicht en:
 - de directie van de inrichting? *uitstekend*
 - het bewakingspersoneel? *Zeer goed, op enkele incidenten na.*
 - de administratie: *via de directeur(s)*
 - medisch en psychosociaal personeel? *Via geneesheer/commissielid*
- Hoeveel klachten/verzoeken heeft u de voorbije twaalf maanden ontvangen? *Zie bijlage*
 - wat was daarvan het onderwerp? *Zie bijlage*
 - welk gevolg wordt in de meeste gevallen aan die klachten gegeven? *Zie bijlage*